

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑. สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ศึกษาการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

๕.๑.๑.๑ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๐๓ รูป ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๒๑ – ๒๕ ปี ร้อยละ ๓๒.๐ และอายุ ๒๖ – ๓๐ ปี ร้อยละ ๒๓.๓, อายุ ๓๑ – ๓๕ ปี ร้อยละ ๑๙.๔, อายุ ๓๖ – ๔๐ ปี ร้อยละ ๑๙.๔, เป็นผู้มีพรรษา ๑ – ๕ ร้อยละ ๔๑.๗ และพรรษา ๑๑ – ๑๕ ร้อยละ ๒๘.๒, พรรษา ๖ – ๑๐ ร้อยละ ๑๗.๕, พรรษา ๑๖ – ๒๐ ร้อยละ ๖.๘, และพรรษา ๒๑ ขึ้นไป ร้อยละ ๕.๘, มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๔๓.๗ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ร้อยละ ๒๔.๓, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ร้อยละ ๑๗.๕, และต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นร้อยละ ๑๔.๖, การศึกษาทางธรรมในระดับนักธรรมชั้นเอก ร้อยละ ๕๕.๓, นักธรรมชั้นตรี ร้อยละ ๒๓.๓, และนักธรรมโท ร้อยละ ๒๑.๔, การศึกษาบาลีในระดับ ป.ธ. ๑ – ๒ ร้อยละ ๖๒.๑, ป.ธ. ๓ ร้อยละ ๒๗.๒, ป.ธ. ๔ ร้อยละ ๗.๘, และ ป.ธ. ๕ ร้อยละ ๒.๙ ตามลำดับ

๕.๑.๑.๒ จากการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ๑ ด้านสื่อการเรียนการสอน, ๒ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน, ๓ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน, และ ๔ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน, ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสรุปผลดังนี้

๑ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตรควรจะต้องมีความสอดคล้องกับวิชาการเรียนรู้และควรปรับโครงสร้างของหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีการกำหนดที่ชัดเจน มีการทำหลักสูตรในการเรียนรู้โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจนและมีการวัดและประเมินหลักสูตรก่อนนำไปจัดการเรียนการสอนจัดให้มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรพร้อมกับคำอธิบายรายวิชาที่ชัดเจน และจัดหาบุคลากรรับผิดชอบที่ชัดเจนตามลำดับ

๒ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านกิจกรรมควรมีรูปแบบการเรียนการสอนควรมีความหลากหลายและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์จัดหาบุคลากรมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน, โครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรชัดเจนต้องมีความเหมาะสมและทันเหตุการณ์ปัจจุบันให้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลและตรงกับเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

๓ ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีการสนับสนุนการใช้สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและควรสัมพันธ์กับขนาดของกลุ่มผู้เรียน มีความน่าสนใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตัวเองมีความหลากหลายที่เหมาะสมกับวิธีการสอนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และมีความชัดเจน, ตามลำดับ

๔ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนควรจัดให้มีการวัดและประเมินผลก่อนและหลังการเรียนการสอนเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรการเรียน เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและให้สอดคล้องกับเนื้อหาและตรงกับจุดประสงค์การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลควรมีความหลากหลายรวมถึงเครื่องมือการวัดและประเมินผลมีความเป็นรูปธรรมชัดเจนและจัดบุคลากรรับผิดชอบการมีความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

๕.๑.๒ ศึกษาการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานครเป็นการดำเนินการทดสอบสมมติฐาน

๕.๑.๒.๑ ศึกษาการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ พบว่ามีความแตกต่างกันในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อทดสอบความแตกต่าง พบว่า กลุ่มที่มีอายุ ๒๑-๒๕, ๒๖-๓๐, ๓๑-๓๕, และ ๓๖-๔๐ มีความเห็นในทุกด้านมากกว่ากลุ่มที่มี อายุ ๑๖-๒๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

๕.๑.๒.๒ ศึกษาการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามพรรษา พบว่ามีความแตกต่างกันในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อทดสอบความแตกต่าง พบว่า กลุ่มที่มีพรรษา ๖-๑๐, ๑๑-๑๕, ๑๖-๒๐, และ ๒๑ ปีขึ้นไป มีความเห็นในทุกด้านมากกว่ากลุ่มที่มีพรรษา ๑-๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

๕.๑.๒.๓ ศึกษาการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการศึกษาทางโลก พบว่ามีความแตกต่างกันในด้านสื่อการเรียนการสอน และ ด้านการวัดผลและประเมินการเรียนการสอน ส่วนนอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อทดสอบความแตกต่าง พบว่ากลุ่มที่มีการศึกษาทางโลก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓, ต่ำกว่าปริญญาตรี, และปริญญาตรี มีความเห็นด้านสื่อการเรียนการสอน และ ด้านการวัดผลและประเมินการเรียนการสอน มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

๕.๑.๒.๔ ศึกษาการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการศึกษาทางธรรม แผนกนักธรรม พบว่ามีความแตกต่างกันในด้านการวัดผลและประเมินการเรียนการสอน ส่วนนอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาทางธรรม แผนกนักธรรม กลุ่มนักธรรมชั้นตรี, และ นักธรรมโท มีความเห็นวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนมากกว่ากลุ่ม นักธรรมเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

๕.๑.๒.๕ ศึกษาการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการศึกษาทางธรรม แผนกบาลี พบว่ามีความแตกต่างกันในด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ส่วนนอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาทางธรรม แผนกบาลี กลุ่มปธ. ๔ มีความเห็นด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน กลุ่ม ปธ.๑-๒, ปธ. ๓, ปธ. ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

๕.๑.๓ ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถาม (Contents Analysis) ที่เป็นคำถามปลายเปิดในคำถามที่เกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

ควรจัดให้มีคณะกรรมการบริหารที่ชัดเจน

ควรมีการจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์รายวิชาที่กำหนด

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ควรจัดกิจกรรมที่ประกอบการเรียนรู้และน่าสนใจมากขึ้น

ควรมีกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัยมากขึ้น

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน

ควรเพิ่มสื่อการเรียนการสอนให้มากขึ้น
สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนขาดความน่าสนใจ

๔. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

การใช้เครื่องมือในการวัดผลควรจัดให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
การจัดบุคลากรและวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ชัดเจน

๕.๒. อภิปรายผล

จากการศึกษาถึงการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาคือ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งได้นำมาอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

๑ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ผลจากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก โครงสร้างของหลักสูตรการเรียนการสอนในแผนกธรรมนั้นได้เกิดขึ้นมาแต่โบราณ ทำให้ขาดความเหมาะสมในสภาพปัจจุบัน และภาษาที่ใช้เป็นภาษาวิชาการแบบโบราณซึ่งยากต่อการเข้าใจ และเป็นการยากต่อการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในหลักสูตรการเรียนการสอนเพราะการศึกษาพระธรรมวินัยเป็นการเรียนรู้จากพระไตรปิฎกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับที่ **สุนีย์ ภูพันธ์** ได้กล่าวถึงลักษณะหลักสูตรที่ดี ไว้บางตอนว่า หลักสูตรที่ดี จะต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม, ความเป็นอยู่การดำรงชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติ, ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันแสดงลักษณะสังคม, ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์, ความเปลี่ยนแปลงแนวความคิดทางจิตวิทยา, ความเปลี่ยนแปลงแนวทางปรัชญาทางการศึกษา, ความเปลี่ยนแปลงในจุดประสงค์ของการศึกษาซึ่งมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีสัจการแห่งตน มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้นหลักสูตรในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมจะเปลี่ยนแปลงหรือกำหนดให้เกิดความชัดเจน เป็นไปได้ยาก

จากการศึกษาด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากคือหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวิชาการเรียนรู้ เพราะหลักสูตรพระปริยัติธรรม เป็นการศึกษาถึงประวัติของพระพุทธศาสนา และหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ โดยตรงทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม ประเพณี และทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับที่ **สุนีย์ ภูพันธ์** ได้กล่าวถึงลักษณะหลักสูตรที่ดี ไว้บางตอนว่าหลักสูตรที่ดี จะต้อง ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาติ, มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และมีการพัฒนาในทุก

ด้าน, สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จิตวิหัทธนะ และวิชาเนื้อหาให้เหมาะสมกัน ในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่จัดหาบุคลากรรับผิดชอบที่ชัดเจน เพราะแต่ละหลักสูตรนั้นต้องมีผู้รับผิดชอบในการร่างหลักสูตรนั้น ๆ อย่างชัดเจนเพื่อกำหนดถึงกฎเกณฑ์ แนวทาง และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนีย์ ภูพันธ์ ได้กล่าวถึงลักษณะหลักสูตรที่ดี ไว้บางตอนว่าหลักสูตรที่ดี จะต้อง หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมาย ต่อชีวิตของผู้เรียน, หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์และกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เพื่อเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ตามความต้องการ และความสามารถของแต่ละ บุคคล, หลักสูตรที่ดีจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การ วัดและประเมิน

๒ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผลจากการศึกษาพบว่าโดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีสาระสอดคล้องกับความสนใจ และตรงกับ ความต้องการของผู้เรียนซึ่งจัดเป็นการฝึกทักษะในด้านการแก้ปัญหา ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น และ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกันที่ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ ได้ให้ ทศนคติไว้บางตอนถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า

การจัดกิจกรรม เนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของ ผู้เรียนโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการ ประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำ ได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

พร้อมทั้งจัดหาบุคลากรมีความรู้ความสามารถมาเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้บรรยายใน กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทันเหตุการณ์ปัจจุบัน

ด้านที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนมีความหลากหลาย เนื่องจากการจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนเพื่อเสริมประสบการณ์ ความสามารถ ความถนัดของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ นิวัฒน์ สุทธิบุญ ให้ความหมายว่ากิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลักสูตร กำหนดเนื้อหาไว้เพื่อส่งเสริม ประสบการณ์ชีวิตสนองความสนใจ ความสามารถและความถนัด ของนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการเองโดยสมัครใจ ทั้งนี้ ภายใต้การอนุมัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยไม่เกี่ยวกับคะแนนในการวัดผลการศึกษา

และด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านตรงกับเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน เพราะ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงจะเป็นการเรียนรู้ที่ถาวรมากกว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจาก

บทเรียนให้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกันที่ สุวิทย์ มูลคำ และอรรถัย มูลคำ ได้ให้ทัศนคติไว้อย่าง
ต่อเนื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า

การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการ
เรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้
การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจาก
สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา
ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย

๓ ด้านสื่อการเรียนการสอน ผลจากการศึกษาพบว่าโดยรวมส่วนใหญ่อยู่ใน
ระดับมาก เพราะการเรียนการสอนโดยอาศัยสื่อช่วยในการสอนเป็นวิธีการที่ช่วยในการถ่ายทอด
ความรู้ ทัศนคติ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะใน
การเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิวรรณ จันทร์เทพย์ ระบุว่า “สื่อการเรียนการสอน
เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทัศนคติ ทักษะ และประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน สื่อแต่ละชนิด
จะมีคุณค่าและคุณสมบัติพิเศษในตัวเอง สามารถแสดงความหมายที่เหมาะสมกับเนื้อหา และ
เทคนิควิธีการใช้อย่างมีระบบ” แต่ในการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม เขตทวิวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านสื่อการเรียนการสอน ยังขาดการสนับสนุนสื่อที่
ทันสมัย ไม่น่าสนใจ ขาดงบประมาณ และขาดผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์สื่อการเรียนการ
สอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุเมธา ยุธะชัย ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพและแนว
ทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี”
พบว่า สื่อการสอนไม่ทันสมัยไม่น่าสนใจ ขาดงบประมาณด้านการจัดซื้อจัดหาสื่อการเรียนการ
สอนและการจัดซื้อจัดหาสื่อที่ทันสมัยขึ้นอยู่กับความพร้อมและทุนทรัพย์ของแต่ละสำนักเรียน
หรือโรงเรียนเป็นหลัก และงานวิจัยของ สิทธิพล เวียงธรรม ศึกษาเรื่อง “ปัญหาการเรียนการ
สอนของคณะสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดมหาสารคาม” พบว่า ด้านการ
ใช้สื่อการสอน คณะสงฆ์ไม่มีสื่อการสอนที่ทันสมัย สาเหตุเพราะขาดงบประมาณในการจัดซื้อ
และครูผู้สอนไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการสร้างสื่อการสอนขึ้นมาใช้เอง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการสนับสนุนการใช้สื่อการสอนอย่างมี
ประสิทธิภาพ เพราะการใช้สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้ใช้สื่อต้องมีความรู้และทักษะใน
การใช้สื่อนั้น ๆ และยังเป็นการสร้างความศรัทธา แรงจูงใจและการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
ซึ่งจะนำไปสู่การได้ประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ปราณี ปิยวรากร ได้ระบุว่า
“กลวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดศรัทธานั้น ผู้สอนต้องเป็นบุคคลที่สามารถจัดสภาพแวดล้อม
จูงใจ และวิธีการสอนให้นักเรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้และฝึกฝนวิธีคิดโดยแยกคาย นำไปสู่การ
ปฏิบัติจนประจักษ์จริงในหลักการใช้สื่อการสอนที่ดี นอกจากจะขึ้นอยู่กับทักษะและทักษะ
ของผู้สอนแต่ละบุคคลแล้ว การใช้สื่อจะได้ผลมากน้อยเพียงใดยังขึ้นอยู่กับผู้เรียนด้วย”

และด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ โครงสร้างของสื่อการเรียนการสอนมีความชัดเจน เพราะสื่อที่ใช้นั้นจะต้องเกื้อหนุนให้ผู้เรียนนั้นเกิดความรู้อย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน เพราะถ้าใช้สื่อที่เหมาะสมกับวิชาการย่อมจะประสบความสำเร็จได้โดยง่าย ซึ่งสอดคล้องกับที่ **ไชยยศ เรืองสุวรรณ** ได้ให้ทัศนคติถึงสื่อการสอนเพื่อนำมาเกื้อหนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากครูเลือกสื่อไม่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจไม่บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย การเลือกสื่อควรยึดหลัก สื่อต้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายและเรื่องที่จะสอน, สื่อต้องเหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน, สื่อต้องเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน, เนื้อหาและวิธีใช้ไม่ยุ่งยากซับซ้อน, น่าสนใจ ทันสมัยและไม่ซับซ้อน, เนื้อหามีความถูกต้อง

๔ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ผลจากการศึกษาพบว่า โดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่าการประเมินผลนั้นจำทำขึ้นเพื่อการปรับปรุงวิธีการเดิม ๆ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและยังเป็นการแสดงถึงผลของการดำเนินการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับที่ **วิจิตร อวาทกุล** ได้ระบุไว้ว่า “การประเมินผล หมายถึงกระบวนการในการพิจารณาวิจัยให้ทราบว่า การทำกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ที่เรานั้นเกิดผลอย่างไร โดยการสังเกตเก็บข้อมูลตัวเลขของผลที่ออกมาแล้วเอามาเปรียบเทียบหรือวัดกับเกณฑ์วัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่เรามีอยู่หรือตั้งขึ้น จากนั้นก็นำมาสรุปว่าดีหรือไม่ดี สูงหรือต่ำกว่ามาตรฐานมากน้อยเพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง และในการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวิพัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสอบสนามหลวงมากกว่าการวัดผลที่การเรียนตามสภาพจริง ซึ่งไม่สามารถนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุเมธา ยุธะชัย** ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ขาดการประเมินผลตามสภาพจริง ให้ความสำคัญกับการสอบธรรมสนามหลวงมากกว่าการวัดผลขณะเรียน ไม่สามารถนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนได้

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ การวัดและประเมินผลก่อนและหลังการเรียนการสอน เป็นการทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของตน เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ **อุทุมพร ทองอุไทย** ได้เสนอให้ครูผู้สอนมีการประเมินผลการสอนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทราบทั้งข้อดีและข้อบกพร่องของตน เพื่อนำไปส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรกำหนดเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- ๑) วัดและประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้
- ๒) วัดและประเมินผลได้เหมาะสมกับบทเรียนและเวลา
- ๓) วัดและประเมินผลได้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดที่สอนภายในระยะเวลาที่กำหนด

กำหนด

และข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ บุคลากรรับผิดชอบการมีความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลนั้นจัดเป็นประโยชน์ต่อทุก ๆ ฝ่าย ทั้งตัวผู้สอนเองรวมถึงผู้เรียนด้วย ดังนั้นผู้ที่ทำการประเมินต้องเข้าใจถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินอย่างชัดเจน ซึ่งตรงกับที่ **อห์นัต ศรีโสภา** ได้ระบุถึงประโยชน์ของการประเมินไว้ว่า

- ๑) เป็นประโยชน์ต่อครู
 - ๑.๑ ให้ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน
 - ๑.๒ ช่วยให้ครูสามารถกำหนดและปรับปรุงจุดมุ่งหมายของนักเรียนแต่ละคนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
 - ๑.๓ ช่วยให้ครูประเมินตนเอง
 - ๑.๔ ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงเทคนิคการสอนให้เหมาะสม
- ๒) ประโยชน์ต่อนักเรียน
 - ๒.๑ ช่วยให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายและความต้องการของครู
 - ๒.๒ เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
 - ๒.๓ ช่วยให้มีนิสัยในการเรียนดีขึ้น
 - ๒.๔ ช่วยให้ทราบว่าตนเองเก่งและอ่อนในวิชาอะไร

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัย เรื่องการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะและข้อแนะนำเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลของการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ดังนี้

๑. ด้านเนื้อหาและหลักสูตร ควรจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับชั้นเรียน และควรให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น
๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมให้มากขึ้น และจัดให้มีการสนทนาธรรมระหว่างผู้เรียนกับวิทยากร เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และ

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและน่าสนใจมากขึ้น

๔. ด้านการวัดและประเมินผล ควรปรับปรุงวิธีการวัดผลและประเมินผลโดยอาศัยเครื่องมือที่หลากหลาย และตรงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ มากกว่าการวัดผลและประเมินผลที่การเรียนการสอน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ที่นำไปสู่ความมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. ควรศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรหรือการประเมินผลหลักสูตร ในการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกในระดับต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

๓. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม ในปัจจุบัน และเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน